

REPUBLIKA HRVATSKA
SVEUČILIŠTA U ZAGREBU
PRAVNI FAKULTET U ZAGREBU
STUDIJSKI CENTAR SOCIJALNOG RADA

CENTRUM STUDIUM LABORIS SOCIALIS
FACULTAS IURIDICA
UNIVERSITAS STUDIORUM ZAGRABIENSIS

10000 ZAGREB, Nazorova 51, CROATIA
Tel: +385 1 4895 800
Fax: +385 1 4821 206

DEPARTMENT OF SOCIAL WORK
FACULTY OF LAW
UNIVERSITY OF ZAGREB

Zagreb, 8.4.2021.

STRUČNO OČITOVANJE STUDIJSKOG CENTRA SOCIJALNOG RADA PRAVNOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU O TEMELJNIM POSTAVKAMA I STANDARDIMA POSTUPANJA U PODRUČJU SOCIJALNOG RADA S DJECOM

Djelovanje svakog javnog sustava i područja rada, pa tako i područje socijalne skrbi za djecu, uređeno je različitim zakonima i propisima. U načinu njihova djelovanja odražavaju se različite nacionalne i lokalne politike. Javne politike, sustavi djelovanja i pojedinačni profesionalni postupci, trebaju biti vođeni najvišim znanstvenim i stručnim dostignućima.

Poštujući pravo javnosti na propitivanje kvalitete rada svih javnih službi, pa tako i sustava socijalne skrbi, u prilog ostvarivanju kvalitetnije javne rasprave, smatramo nužnim **preciznije razgraničiti terminološka određenja ključnih pojmova** te ukazati na **osnovne stručne postavke socijalnog rada za djecu kao i standarde postupanja**. U tom vidu naglašavamo sljedeće:

Socijalni rad s djecom obuhvaća preventivne aktivnosti i tretmanske intervencije unutar i izvan javnog sektora usmjerene na poboljšanje zadovoljavanja potreba i prava djece.

Zaštita djece odnosi se na područje stručnih usluga i rada s:

- ranjivom djecom koja odrastaju s individualnim ili obiteljskim rizicima (kao što su npr. siromaštvo, kronične bolesti, teškoće u razvoju, problemi u ponašanju, konfliktno roditeljstvo, itd.),
- djecom ugrožene dobrobiti čije potrebe, prava i interese roditelji ne štite u dovoljnoj mjeri ili im djelomično izravno štete pa je sukladno Konvenciji o pravima djeteta, čl. 4., država dužna pomoći obitelji u tome,
- djecom u alternativnoj skrbi čija dobrobit ne može biti u danom trenutku osigurana unutar obitelji, već je za njih potreban smještaj izvan biološke obitelji i provođenje drugih stručnih postupaka kojima će se osigurati dugotrajno, stabilno okruženje za rast i razvoj djeteta.

Zaštita djece se ne provodi samo u sustavu socijalne skrbi, već i u sustavu zdravstva i pravosuđa. Poslovi zaštite djece i provedba socijalne skrbi za djecu temelje se na znanstvenim i stručnim spoznajama socijalnog rada, psihologije, socijalne pedagogije i prava. **Provode ih stručnjaci svih navedenih profesija**, unutar postojećih organizacijskih i financijskih mogućnosti koje su određene socijalnim politikama o kojima odlučuju lokalna i nacionalna tijela.

Zakonska i stručna načela prema kojim su svi djelatnici dužni postupati u ovom kontekstu su prije svega načelo zaštite dobrobiti i prava djeteta, zatim načelo prava roditelja da skrbe o djetetu te dužnosti državnih tijela da im pruže pomoć i interveniraju samo u slučaju potrebe, načelo razmjernosti i najblaže intervencije u obiteljski život, načelo pravodobnosti i žurnosti. Načelo razmjernosti i načelo pravodobnosti i žurnosti djelomično su suprotni jer je aspekt pravovremenosti iznimno bitan s obzirom da upravo sadašnje okolnosti življenja djeteta i obilježja njegovog djetinjstva utječu ujedno i na buduće šanse djeteta u odrasloj dobi te u

konačnosti na sve aspekte života. Stoga je u nekim situacijama u najboljem interesu djeteta postupnost, dok je u drugima donošenje privremenih mjera i hitnost u postupanju pa i određivanje težih mjera, a onda i pravodobno odlučivanje nakon isteka tih mjera, zaista nužno i neodgodivo. Stoga je načelo žurnosti u rješavanju obiteljsko-pravnih stvari u svezi s djetetom uz istodobnu zaštitu djetetove dobrobiti iznimno važno.

Sukladno načelu razmjernosti, posvojenje treba biti zadnja (a nikako ne prva!) mjera u zaštiti djeteta jer se time regulira niz prava te ozbiljno i trajno mijenja tijek života djeteta kojim se dijete ne oduzima samo roditeljima nego se djetetu uskraćuju osim roditelja, ujedno i braća i sestre, ostala rodbina, ime, kulturalno podrijetlo, nasljedstvo, itd. Stoga dobiti odrastanja u posvojiteljskoj obitelji trebaju biti u cjeloživotnoj perspektivi bitno veće od npr. dugotrajnog udomiteljstva ili života u suvremenom stručno vođenom grupnom domu za mali broj djece ili hitni smještaj djece kojima nije pogodno udomiteljsko okruženje ili koji se zbog prethodnih traumatskih iskustava ne mogu na nju prilagoditi.

Prava djeteta mogu biti ograničena individualnom dobrobiti djeteta jer je dobrobit značajnija (i sveobuhvatnija) od pojedinog prava u određenom trenutku ili razdoblju, i to zbog nekih specifičnih potreba djeteta i drugih značajnijih prava. Tako je npr. pravo djeteta na život s roditeljima ograničeno ako mu prijete opasnost po život i zdravlje ili se nalazi u visokom razvojnom riziku (kao posljedica prošlog ili akutnog nezadovoljavanja potreba i interesa ili izravnog kršenja prava djeteta od strane roditelja). Pravo djeteta na izražavanje mišljenja je ograničeno njegovom dobi i zrelošću, ali i njegovom dobrobiti kada nije za njegovo dobro da bude npr. informirano o svim roditeljskim teškoćama i obiteljskim okolnostima ili nije u djetetovom interesu da njegovo mišljenje (ili želja, ako se radi o starijem djetetu) imaju prevladavajuću težinu.

Procjena sigurnosti se odnosi na sadašnje okolnosti i opasnost koja iz njih proizlazi i povezana je uz intervencije koje su trenutačno potrebne da zaštitite djetetov život, dok je **procjena razvojnih rizika** usmjerena na sadašnju i vjerojatnost buduće ugroženosti djeteta i njegovog razvoja i dobrobiti u odnosu na obilježja obitelji, ponašanja i funkcioniranje svih članova, a koji, ako izostanu intervencije imaju ili će imati, nepovoljne razvojne i životne posljedice. Dok su razvojni rizici stupnjeviti, rizik sigurnosti je binaran odnosno djetetov je život ili potencijalno ugrožen ili nije. Važno je pritom i razlikovati ozbiljne ugroze djetetovog života od ugrožavanja njegove kvalitete života što sigurno šteti dobrobiti djeteta, ali nije pitanje sigurnosti (npr. izgladnjivanje djeteta u odnosu na nekvalitetnu i neredovitu prehranu, ne liječenje ozbiljno bolesnog djeteta u odnosu na nebrigu o higijeni djeteta i prevenciji bolesti).

Obitelj ima i pravo na odabir načina obiteljskog života sve dok to ne uključuje pitanja sigurnosti djeteta, u smislu dok nije ugrožen život djeteta.

Područje zaštite djece neizbježno uključuje nesigurnost, nejasnoće i mogućnost pogreške! Ono je vrlo zahtjevno područje rada jer stručnjaci moraju donositi složene zaključke, mišljenja i teške odluke u uvjetima u kojima gotovo uvijek postoji ograničeno znanje o nekoj obitelji, niz emocija, vremenski pritisak i suprotstavljena prava i vrijednosti, što sve utječe na njihovu točnost.

Svako donošenje odluka zapravo podrazumijeva da je moguće i donošenje pogrešne odluke. Neke profesije određenu količinu pogrešaka smatraju normalnom nuspojavom te se jasno razlikuje nemar od pogrešne prakse. Pogreške su neizbježan pratitelj svake prakse i treba ih prepoznati i prihvatiti na način koji nije osuđujući. Osnovno je pitanje *što je moguće, a što nemoguće predvidjeti i kako to učiniti, pa onda i za koje aspekte struka može biti odgovorna, a za koje ne*. Neke su greške neizbježne zbog ograničenog znanja i nepredvidivosti ljudskog ponašanja i (ne)mogućnosti uzimanja u obzir svih budućih okolnosti. No one koje proizlaze iz načina donošenja odluka, iz pojednostavljivanja procesa odlučivanja, neprikupljanja i neprocesuiranja svih mogućih informacija, nisu slučajne već predvidive i mogu se spriječiti ako su ih stručnjaci svjesni i nastoje ih izbjeći. One koje proizlaze iz organizacijskih teškoća, preopterećenosti obimom radnih zadataka ili nedostatnih sredstava također se mogu prepoznati i spriječiti.

Dakle, niti u savršenom sustavu socijalne skrbi nije moguća izbjeći sve tragične događaje niti je moguće postići apsolutnu točnost u odlučivanju jer je previše promjenjivih čimbenika u svakom trenutku, a njihova međusobna interakcija oblikuje stvarnost i budućnost djeteta koja se ne može predvidjeti (kao što npr. nije moguće predvidjeti ishod svih medicinskih postupaka, prometnih događaja itd.).

Navedeno ne umanjuje ni na koji način potrebu da se postupci detaljno analiziraju kako bi se ubuduće smanjila mogućnost pogrešaka u nekom području rada (za što postoje različiti modeli analize pogrešaka) pa i utvrdila pojedinačna odgovornost. **Utvrđivanje pojedinačne profesionalne odgovornosti ne smije biti rukovođeno javnim mnijenjem već se treba temeljiti isključivo na stručnoj procjeni nadležnih tijela.**

U **kriznoj situaciji pandemije** u kojoj se provodi niz mjera kojima se štiti javno zdravstvo i javni sustav kako bi se moglo što kvalitetnije odgovoriti na povećanje broja bolesnih, potrebno je s naročitim senzibilitetom (osobnim, akademskim i stručnim) sagledati i cjelokupnu društvenu situaciju, posebice u sustavu socijalne skrbi koji se na prvoj liniji suočava s enormnim porastom socijalnih i drugih problema, kao što su porast nasilja, siromaštva, teškoća mentalnog zdravlja djece i odraslih, a što sve utječe na roditeljstvo i dobrobit djece.

Neosporno je da je u narednom razdoblju potrebno učiniti brojne iskorake u poboljšanju kvalitete, uvjeta rada i obrazovanja stručnjaka u području socijalne skrbi za djecu, no u ovoj izvanrednoj situaciji potrebno je i s posebnom pažnjom voditi računa o tome da se dodatno ne otežava trenutna vrlo složena situacija i profesionalni rad stručnjaka u ovom području. Stoga pozivamo sve koji se bave zaštitom djece, da umjesto prozivanja i prebacivanja odgovornosti, unutar svog radnog i privatnog okruženja učine najbolje što je već danas moguće, te da konstruktivnim djelovanjem svatko iz svoje profesionalne i privatne uloge, preuzme dio zajedničke odgovornosti koju dijelimo, a to je dobrobit djece.

Polazeći od navedenog obavezujemo se, kao nastavnici Studijskog centra socijalnog rada Pravnog fakulteta u Sveučilišta u Zagrebu, da ćemo kroz svoj nastavni i znanstveni rad sustavno pridonositi suvremenom, na dokazima utemeljenom, kvalitetnom obrazovanju socijalnih radnika za ovo složeno i vrlo osjetljivo područje rada te da ćemo dosljedno zagovarati dobrobit djece i ugled profesije socijalnog rada.